

Portret 4

Tabor College locatie d'Ampte in Hoorn - Transitie in de school? Geen hybride oplossingen, maar 100% Ipad

Locatie d'Ampte van het Tabor College in Hoorn biedt alle leerwegen van het vmbo, met uitstroomprofielen in Techniek, Zorg & Welzijn, Economie en Dienstverlening & Producten. De school met 1200 leerlingen en 130 medewerkers neemt deel aan het leerlab Digitale didactiek. Een derde van de leerlingen heeft leerwegondersteuning en ongeveer drie procent van de leerlingen heeft een uitgebreidere ondersteuningsbehoefte. D'Ampte begon vijf jaar geleden met een pilot om iPads in te zetten in de lessen. Na deze pilot werd er in 2014-2015 gestart in alle brugklassen. Inmiddels zijn de eerste iPad-leerlingen geslaagd en werken alle leerlingen uit leerjaar 1 tot en met 3 met een iPad. Het leerlab is er nu op gericht om initiatieven in de school breder te laten landen, te verspreiden en te verankeren. Een gesprek met adjunct-directeur Wytze Tesselaar en Jeannine van Bruggen, teamcoach mavo en docente biologie.

De ambitie van d'Ampte is om docenten en leerlingen met slimme ict te ondersteunen en ontzorgen en daardoor te komen tot gepersonaliseerd onderwijs. Hoe werkt dat?

Jeannine: "Ik maak studiewijzers met instructiefilmpjes van YouTube, Schooltv en Klokhuis. Die studiewijzers zijn online beschikbaar op de gemeenschappelijke GoogleDrive. Ze zijn allemaal hetzelfde opgebouwd. Verder maak ik samenvattingen van de leerstof en presenteer deze door middel van keynotes en PowerPoints voor alle leerlingen. Klassikale uitleg geef ik niet meer. Leerlingen gaan op hun iPad zelfstandig aan de slag met de studiewijzers en kiezen de werkvorm die bij ze past. De informatie halen de leerlingen uit boeken, een filmpje, de PowerPoint of een ingesproken stuk. Zo kunnen ze

versnellen en verdiepen, en hoeven ze niet meer op elkaar te wachten. De instructiefilmpjes maak ik niet zelf, die haal ik van het internet. Op onze GoogleDrive staat het logboek voor de vragen. Daar zetten leerlingen hun hulpvragen in. Op een rustig moment bekijk ik deze hulpvragen. In de klas zet ik kinderen bij elkaar op basis van hun vragen om die vervolgens te behandelen. Een leerling bepaalt zijn eigen tempo en kiest zelf het moment om een toets te maken. Zo kan een leerling dus heel snel gaan en eventueel beginnen aan de lesstof van een hoger leerjaar."

Deze aanpak beperkt zich dus niet tot de klas, maar raakt ook de schoolorganisatie en wettelijke bepalingen. Wat doet een leerling die straks in drie jaar klaar is met de mavo?

Wytze: "Die zou vervroegd examen moeten kunnen doen. We zijn aan het uitzoeken of dat mogelijk is. Als schoolleiding moeten we het mogelijk maken dat het gepersonaliseerd leren loskomt van het reguliere rooster en van de klassieke klassenindeling. We willen wijzigingen gaan aanbrengen in onze hele organisatie om kinderen individuele leerroutes aan te gaan bieden. Dat betekent nogal wat."

Jeannine werkt met enkele voorlopers in de school al enkele jaren met een iPad. Hoe zit het met de rest van de collega's?

Wytze: "De pilotfase is al drie jaar voorbij. We hebben veel ervaring opgedaan in het werken met digitale leermiddelen. We gaan nu met z'n allen deze kant op en hanteren daarbij twee uitgangspunten. Het eerste: we gaan 100 procent digitaal waar het kan. Niet elk vak kan digitaal werken of is geschikt om digitaal te werken. We zijn begonnen in alle eer-

ste klassen. Dat was belangrijk: de hybride versie (zowel boek als iPad) werkt in mijn overtuiging niet. Mensen grijpen bij tegenslagen dan terug op het vertrouwde boek. Het tweede uitgangspunt gaat over de uitvoering: de vakgroepen mogen zelf bepalen hoe ze de digitale middelen inzetten. Het maakt niet uit of je in drie jaar drie methodes probeert. Dat gebeurt trouwens ook. Een jaar voor de introductie hebben we alle docenten overigens al een iPad gegeven om spelenderwijs kennis te maken en zo koudwatervrees weg te nemen.”

Docenten hebben dus geen escape, maar ze mogen wel hun eigen weg zoeken. Welke randvoorwaarden zijn bepalend?

Wytze: “De infrastructuur: goede wifi in het hele gebouw. We hebben gekozen voor de beste techniek: een iPad. Elke docent heeft naast een iPad ook een Macbook. Dat kost geld, maar scheelt ons veel ellende. Iedereen is namelijk zelf verantwoordelijk voor zijn device. Dit genereert eigenaarschap en professionele ontwikkeling. Verder gebruiken we vanaf de start de Vier in Balansmethode van Kennisnet als onderlegger van de implementatie.”

Jeannine: “Je bent regelmatig overgeleverd aan de educatieve uitgevers als Noordhof, Thieme, Meulenhoff en Malmberg. De methode Engels bijvoorbeeld draait op dit moment hopeloos traag. De leveranciers schuiven de hete aardappel overal heen. Wij melden dat bij de uitgever. Die zegt dat je bij de boekendistributeur moet zijn en die zegt op zijn beurt dat je bij de ELO moet zijn. Zo raakt iedereen gefrustreerd. Dat helpt niet!”

Wytze: “We zoeken alternatieven voor leermiddelen, we moeten loskomen van de uitgevers.

Bij een methode kan de docent erop vertrouwen dat alle relevante stof behandeld wordt. Weten alle docenten de kerndoelen en eindtermen?

Jeannine: “Dat is lastig. Niet iedereen is zich bewust van deze verantwoordelijkheid. Wij vangen dat op met een programma van doorstroom en afsluiting in

de onderbouw en het programma voor toetsing en afsluiting voor de bovenbouw. Dat geeft duidelijkheid en structuur. In het PDA en PTA staan de leerdoelen. Hoe je als docent daar komt mag je in overleg met je vakgroep helemaal zelf uitzoeken.”

Wytze: “De volgende stap is dat leerlingen meer en meer eigenaar worden van hun eigen leerproces. Het onderwijs verandert van docentgestuurd naar meer leerlinggestuurd. De leerlingen realiseren aan de hand van het programma en bijbehorende toetsen hun leerdoelen.”

Wat doe je met docenten die dit niet willen of kunnen?

Wytze: “Vijf jaar geleden, bij de start van de eerste pilot, hebben we gezegd dat we dit breed zouden gaan invoeren als het succesvol zou zijn. De pilot werd positief ontvangen bij ouders, leerlingen en collega's. We hebben gezegd dat we het per leerjaar gaan invoeren. Je krijgt als docent maximaal vier jaar de tijd om eraan te wennen en je bij te scholen. Als je dit niet wilt, moet je iets anders gaan doen. Dat hebben we niet zo uitgesproken, maar zo werkt het wel. Je geeft mensen de tijd en de mogelijkheid om deze nieuwe aanpak eigen te maken.”

Dat klinkt ideaal: iedereen doet mee.

Wytze: “Je kijkt ook heel praktisch. We hebben bijvoorbeeld een docent die volgend jaar met pensioen gaat. Die krijgt nu even alleen vierde klassen, zodat hij niet hoeft te wennen aan het nieuwe werken met de iPad. Als je echt niet wilt, is dit niet de school voor jou. Er zijn om deze reden geen mensen weggegaan, ook niet met vervroegd pensioen. Er zijn wel collega's die het moeilijk vinden en het blijven bekritisieren. Dat is goed, het houdt ons scherp en dat maakt het onderwijs beter. Ik ben erg trots op de docenten die hier rondlopen, er gebeurt hier veel vernieuwends, maar wel altijd met een reden. Als je iets als een verbetering brengt, dan is er weinig weerstand en gaan mensen makkelijker mee.”

Jeannine: “Docenten moeten ervaren dat het werken met iPads echt een verbetering is. Vroeger moest je bijvoorbeeld bij het nakijken alle werkboeken doornemen. Een hele klus. Nu hebben we een digitaal dashboard. De vakdocent kan nu thuis met een druk op de knop gelijk zien hoe ver elke leerling is, waar het goed gaat en waar echt nog aandacht nodig is. Dat scheelt een hoop tijd.”

Waar zit de leerwinst van het werken met iPads?

Wytze: “Het onderwijs wordt efficiënter. Met adaptievere methodes (dus geen boeken achter glas) en docenten die met dashboards werken kunnen we de leerlingen veel beter op maat bedienen. Zo ontwikkelen de leerlingen vaardigheden, leren ze keuzes maken en nemen meer eigenaarschap. Dat is onze ambitie. Het is lastig om te meten wanneer je daarin slaagt. We doen al drie jaar flankerend onderzoek naar leerresultaten en leerplezier. Het is moeilijk om deze resultaten exact te meten.

Jeannine: “School is ook gewoon een plek met pubers, een leeftijdscategorie die soms moeilijk te motiveren is. Je merkt dat leerlingen die de iPad gebruiken, zeggen dat ze soms liever een boek hebben. Zeker als er iets digitaal niet werkt. De menselijke factor blijft echter voorop staan, dat moeten leerlingen ook leren. We krijgen een heel nare maatschappij als iedereen achter een scherm gaat zitten. Er moet een relatie zijn tussen de docent en leerlingen. Als docent blijf je naast begeleider gewoon de grensbewaker. Ik hoop wel dat het karakter van de school verandert. We waren ooit een kenniscentrum waarin docenten al-heersende kennis hadden. Dat is niet meer. Kennis is nu overal en school is veel meer een plek waar mensen samenkomen en waar kennis wordt gedeeld.”

Wat zijn voorwaarden om succesvol te zijn bij veranderingen?

Jeannine: “Een groep creëren die enthousiast is. Laat die groep meedenken met hoe je het moet invoeren, laat docenten mede-eigenaar worden. Niet meteen groot beginnen, maar beginnen met een pi-

lot: van onderop beginnen en elk jaar een jaar erbij. Zo kunnen collega's eraan wennen. Gun mensen de ontwikkeltijd en gun ze ook verschillen.”

Wytze: “Als dingen niet kloppen, moet je als schoolleider accepteren dat je de shit over je heen krijgt. Je moet hands-on op de vloer bijspringen waar nodig, de hele tijd. Je moet een heel duidelijke visie hebben. En deze rotsvast communiceren. Als je niet kunt uitleggen wat je doet, moet je er mee stoppen. Daarbij moet je voortdurend in gesprek zijn met docenten, goed naar ze luisteren en daar ook iets mee doen. Soms betekent dat dat je een stapje terug moet doen om weer verder te kunnen komen.”

Is er een spanningsveld tussen schoolleiding en docenten om steeds door te ontwikkelen?

Jeannine: “Ja, je wil als docent op een gegeven moment wat meer vastigheid op de werkvloer. Een mogelijk nadeel van constante vernieuwing is dat het niet echt gaat landen, dat je niet kan gaan verdiepen. Dat is juist heel erg nodig.”

Wytze: “We hebben nu als schoolleiding gezegd, we gaan ons nu weer richten op het primaire proces, niet weer iets nieuws implementeren. De afgelopen jaren mocht iedereen van alles proberen. Nu hebben collega's behoeften aan een vaste richting. De fase van uitproberen is nu echt voorbij.”

Wat is het grootste probleem bij deze onderwijsontwikkeling?

Wytze: “Dat zijn er twee: de traagheid en stugheid van de uitgeverijen waar ik het eerder over had en het aanbod op de lerarenopleidingen. Net als de leerlingen gebruiken de jonge docenten hun smartphone intensief, maar tijdens hun opleiding is er veel te weinig aandacht voor werken met ICT en bijvoorbeeld een iPad. Een lerarenopleiding zou hét voorbeeld, het kenniscentrum vol inspiratie moeten zijn voor het onderwijs. Het zou het continue leerlab moeten zijn!”